

автоперевізники можуть отримувати транспортні засоби та інше майно, що не будуть відповідати сучасним технічним, екологічним та іншим стандартам і не зможуть забезпечити високу якість перевезень. Натомість за рахунок "утилізованих" таким чином власних основних засобів, іноземні автоперевізники часто отримують у власній країні пільги на інноваційний розвиток - на переозброєння автопарку новими автомобілями. Причому, якщо для нас часто новим є автомобіль новий фізично, а наприклад, по стандартах розвинених країн це має бути і нова модель з покращеними показниками розходу пального, комфорту й безпеки перевезень, екологічного захисту тощо.

Пунктом 1 статті 1 Закону України "Про інноваційну діяльність" інновації визначено як новостворені (застосовані) або вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва або соціальної сфери [149].

Тому, на нашу думку, у транспортній сфері необхідно підтримувати більше інноваційну діяльність іноземних інвесторів, а інвестиційні пільги взагалі слід надавати лише вітчизняним інвесторам.

Надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій і субсидій може застосовуватися державою для підтримки іноземних суб'єктів господарювання, але лише як виключення.

Ще одним фактором, який безпосередньо впливає на формування вартості перевезення вантажів автомобільним транспортом, є отримання перевізником дотації від держави або органу місцевого самоврядування.

У пункті 1 статті 16 ГК України серед іншого передбачається, що держава може надавати дотації на послуги транспорту, що забезпечують соціально важливі перевезення, а також суб'єктам господарювання, що опинилися в критичній соціально-економічній або екологічній ситуації, з метою фінансування капітальних вкладень на рівні, необхідному для підтримання їх діяльності, на цілі технічного розвитку, що дають значний економічний ефект, а також в інших випадках, передбачених законом [6]. Згідно з усталеною в Україні практикою субсидії найчастіше надаються державним підприємствам, що потрапили в скрутне становище. Тому більше шансів відчувати позитивний вплив від цього засобу регулювання буде саме в суб'єктів господарювання державної форми власності.

Із викладеного стає зрозумілим, що ще одним з найважливіших напрямків підвищення ефективності державного адміністративно-правового забезпечення у сфері автомобільних перевезень повинно стати вдосконалення чинного законодавства з питань формування обґрунтованих тарифів на транспортні перевезення, а також у галузі інвестиційної та інноваційної діяльності.

Автор роботи пропонує внести відповідні зміни до Закону України "Про інвестиційну діяльність", у яких передбачити, що режим підтримки інноваційної діяльності в транспортній сфері може бути застосований виключно до підприємств з іноземними інвестиціями, а інвестиційні пільги надавати лише вітчизняним інвесторам.

На нашу думку, законодавчому органу необхідно розробити правове забезпечення системи протекційних заходів по захисту вітчизняних автоперевізників від іноземних конкурентів хоча б на внутрішньому ринку, заборонивши останнім здійснювати вантажні та пасажирські перевезення на території України.

Література

1. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 року № 232/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. (ВВР) - 1994. - № 51. - Ст. 446.
2. Ивасишина Н.В. Пути совершенствования правового регулирования валютных поступлений при автомобильных международных перевозках / Н.В. Ивасишина // Предпринимательство, хозяйство и право. - 2000. - № 5. - С. 70-73.
3. Про інвестиційну діяльність: Закон України від № 1560-XII 18.09.1991 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 47, ст. 646.
4. Про інноваційну діяльність : Закон України № 40-IV від 4 липня 2002 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 36, ст. 266.
5. Медведев Д.К. Административно-правовые основы перевозки грузов автомобильным транспортом [Текст]: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Медведев Дмитрий Константинович. - Киев: Академия управления МВД 2010. - 180 с.
6. Господарський кодекс України: Закон України № 436-IV від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 18-22. - Ст. 144.

Фалатюк О.С.,
здобувач ОДУВС

Надійшла до редакції: 07.12.2014

УДК 343.12:347.963

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН У ЗДІЙСНЕННІ РЕФОРМИ ОВС УКРАЇНИ

Юнін О. С.

У науковій статті досліджено передовий досвід європейських країн у сфері реформування системи органів внутрішніх справ. Приділено увагу етапам реформування правоохоронних органів у Грузії, Польщі, Чехії в період суспільних трансформацій у цих країнах, розглянуто принципи побудови та діяльності правоохоронних органів. Сформульовано власні пропозиції щодо реформування системи ОВС України.

Ключові слова: поліція, реформування, правоохоронні органи, громадська безпека.

В научной статье рассмотрен передовой опыт европейских стран в сфере реформирования системы органов внутренних дел. Уделено внимание этапам реформирования правоохранительных органов Грузии, Польши, Чехии в период общественных трансформаций в этих странах, рассмотрены принципы построения и деятельности правоохранительных органов.

Ключевые слова: полиция, реформирование, правоохранительные органы, общественная безопасность.

Experience of the European countries in the field of reformation of the system of bodies of internal affairs is

considered in the scientific article. The examples of the successful conducting of constabulary reform in foreign countries with the purpose of formulation of own suggestions in relation to reformation of the system of bodies of internal affairs of Ukraine are analysed. A conclusion is done, that positive experience of reformation of law enforcement bodies is actual for Ukraine, however an author marks that in conducting of reformation of law enforcement bodies Ukraine it is impossible to use experience of only one country.

Thought about the necessity of the use of experience of reformation of structural subdivisions of those countries is formulated, where it gave a maximal result. In particular, in the process of reformation of patrol service of Ukraine the experience of Georgia seems extremely useful.

Examining the question of functioning of subdivisions of the National household troops of Ukraine it is indicated on expedience of the use of experience of France, as functions of the National household troops of Ukraine are similar with the functions of gendarmerie of France. It is indisputable positive there would be the decision of question in relation to the permanent in-plant training of fighters of the National household troops by bringing of instructors in from similar subdivisions of leading countries of world.

Keywords: *police, reformation, law enforcement bodies, public safety.*

В умовах інтеграції України до Європейського союзу постає проблема вдосконалення органів внутрішніх справ, а саме формування більш дієвих, ефективних підрозділів. А це, у свою чергу, можливо тільки шляхом удосконалення існуючої системи управління. Сьогодні українська міліція знаходиться на порозі реформування її в підрозділ європейського зразка. Реформа міліції повинна опиратися на рекомендації європейських експертів - децентралізація й демілітаризація структури МВС плюс тверда кадрова політика.

Ураховуючи, що правоохоронні органи в сучасній Україні повинні бути насамперед сервісними службами, що допомагають суспільству влаштувати безпечний і законний добробут у власній країні, пропонується розглянути питання щодо європейського досвіду реформування органів внутрішніх справ, що передбачає формування МВС України як інституту європейського зразка та формування поліції як основного виконавця щодо гарантування безпеки населення.

Науковому осмисленню проблеми реформування системи органів внутрішніх справ України присвячені праці таких провідних вчених: О.Ф. Андрійко, В.І. Варенка, І.П. Голосніченка, В.Ф. Захарова, Д.П. Калаєнова, А.П. Ключніченка, Ю.В. Кідрука, І.Г. Кириченко, М.В. Ковалюк, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, М.В. Корнієнко, С.О. Мосьондза, Н.Р. Нижник, В.Д. Суцєнка, О.І. Остапенко, С.В. Петкова, Ю.І. Римаренка та інших.

Метою даного дослідження є аналіз прикладів успішного проведення поліцейської реформи в зарубіжних країнах з тим, щоб використати позитивний досвід і внести власні пропозиції щодо реформування системи ОВС України.

Грузія, Чехія, Японія та Польща провели реформування своїх правоохоронних органів у період глибоких соціальних потрясінь і трансформацій [1]. У цих прикладах немає нічого неприйнятнього для України, але водночас неможливо повністю скопіювати модель реформування однієї з них і запровадити її в Україні. Але будь-яка ре-

форма можлива за однієї умови - наявності політичної волі для створення кваліфікованих правоохоронних органів, що користуються довірою громадян. В Україні міліції довіряє тільки 1 % населення.

Насамперед розглянемо досвід реформування системи правоохоронних органів Грузії. У пострадянський період, аж до приходу Михайла Саакашвілі на посаду президента, Грузія займала одне з перших місць у світі за рівнем корупції в органах влади. Тотальним хабарництвом була вражена вся система внутрішніх справ, МВС вважалось синонімом правового свавілля. Ініціаторами реформи правоохоронної системи були Президент Грузії Саакашвілі та Вано Мерабишвілі, цивільний міністр внутрішніх справ у 2004-2012 рр. (за освітою гірський інженер, арештований після зміни влади в Грузії).

У 2004 році, відразу після перемоги Саакашвілі на виборах, були відправлені у відставку керівники всіх силових структур Грузії. З органів МВС звільнено 15 тис. поліцейських - це весь склад грузинської ДАІ. Три місяці країна жила без автоінспекції, її новий штат набраний з нуля, на твердій конкурсній основі, з 2500 претендентів відібрані тільки 650. Усі патрульні автомобілі оснащені комп'ютерною технікою з доступом до глобальної мережі Інтернет [2].

Мінімізовані контакти патрульної поліції з водіями. Вулиці нашпигували відеокameraми: якщо водій порушив правила, і це зафіксувала камера, йому надсилають пропозицію зайти на сайт поліції, ознайомитися із записом і оплатити штраф за допомогою он-лайн-платежу. Завдання Патрульної поліції виходять за рамки роботи ДАІ: в її веденні перебуває не тільки підтримка порядку на дорогах, але й реагування на будь-яку позаштатну ситуацію; за все інше відповідає Кримінальна поліція.

Відбір детективів і оперативників був не менш твердим, ніж патрульних: посади зберегли тільки 5 % міліцейських чиновників. Усі співробітники Кримінальної поліції пройшли додаткове тримісячне навчання в поліцейській академії. Зарплата поліцейського збільшена вдесятеро (у середньому - \$700, зарплата слідчого набагато вище - близько \$2000 при середній зарплаті в країні близько \$200). Додатковий бонус - премії та медична страховка. З урахуванням високого рівня безробіття в Грузії служба в поліції стала престижним заняттям. Конкурс на місце в поліцейській академії сягає 50 осіб на місце.

У МВС створена внутрішня генеральна інспекція, що розслідує факти корупції. Створена спеціальна "служба провокаторів", співробітники якої пропонують поліції хабар. У 2005 році біло ув'язнено 200 поліцейських, які були затримані на провокації хабара [3]. Радикально підвищено покарання за корупцію: за хабар у \$ 50 патрульний поліцейський отримує покарання у вигляді 10 років ув'язнення. У результаті цих нововведень, за даними опитувань, у 2011 році поліції довіряло 87 % жителів Грузії.

У Польщі до 1989 року міліція являла собою воєнізований загін Польської об'єднаної робочої партії. У 1987 році довіра до поліції була низькою - на рівні 23 %. Реформа проводилася на початку 1990-х - у період шокової терапії, коли економічний стан країни був дуже важким. Уряд Польщі того часу складався переважно з колишніх опозиціонерів і дисидентів, які намагалися виконати вимогу суспільства щодо створення кваліфікованої поліції. Ініціатором реформи став міністр внутрішніх справ, дисидент Кшиштоф Козловський (уряд Тадеуша Мазовецького). Перше, з чого почалося проведення реформи, - це демілітаризація поліції.

Проведена люстрація та омолодження кадрів. За п'ять років реформи склад поліції оновився на 50-60 %. На сьогодні в поліції залишилися одиниці "старих" співробітників, 65 % поліцейських - люди до 40 років. Реформована система навчання: уведений принцип професійної дидактики. Перед майбутнім поліцейським ставлять завдання, які йому доведеться виконувати на практиці. З поліцейськими працюють психологи, щоб навчити професійно та шанобливо працювати з людьми. Базове навчання рядових співробітників триває 6,5 місяців. Для підвищення кадровий поліцейський зобов'язаний мати в послужному списку мінімум три роки роботи "на вулиці" (патрульним) [4].

Корупція при прийомі нових поліцейських на службу зведена до мінімуму завдяки складному та багатоступеневому процесу відбору. Прізвище здобувача ніхто не знає - йому ще на першому етапі присвоюється штрихкод. Це фактично виключає можливість підтасування та зарахування на роботу за критерієм "кум, сват, брат". Здобувач повинен пройти кілька етапів відбору: оцінка документів, перевірка на правопорушення, спортивні та психологічні тести. При цьому бажаних працювати в поліції дуже багато: на одне місце претендують десятки кандидатів. Створена "поліція в поліції", яка підпорядковується безпосередньо главі відомства та займається розкриттям злочинів серед поліцейських. Посилений суспільний контроль: правозахисники можуть у будь-який момент прийти в поліцейський відділок та перевірити, в якому стані перебувають камери попередньої тримання, як там поводяться з людьми. Підвищена зарплата поліцейських - зараз вона в середньому зрівняна із зарплатами військових. Зарплата старшого офіцера поліції - 3500 євро, коменданта воєводства - 2000 євро, дільничного - 700 євро, патрульного - 500 євро. Постійно проводиться оцінка роботи підрозділів поліції [5, 260]. Службу профілактики злочинів оцінюють за ефективністю роботи дільничних, показником затримки по гарячих слідах або на місці злочину (у Варшаві останній показник становить 30 %), швидкістю реагування. Як результат, у 2009 році рівень довіри до поліції в Польщі склав 72 %. Вище поліції в цьому рейтингу були тільки польська армія - 73 %, і суспільне телебачення - 85 %. Парламенту, уряду та церкві поляки довіряють менше, ніж поліції [6].

Досить цікавою виявилася поліцейська реформа в Чехії. Наприкінці 1980-х тоді ще Чехословаччина перебувала в стані напіврозпаду. У листопаді-грудні 1989 р. у країні відбулася "оксамитова" революція, у результаті якої комуністичний режим був скинутий. Поліцейське питання стояло вкрай гостро - революцію пражан спровокував розгін силовиками мирної студентської демонстрації в столиці (аналогія Майдану в Україні). Оновленому уряду потрібна була оновлена поліція. Ініціатором реформи став Ян Румл, перший заступник міністра внутрішніх справ Чехословаччини (1990-1992), міністр внутрішніх справ Чехії (1992-1996), дисидент, правозахисник, журналіст. Основні нововведення вилилися в тому, що Чехія пішла шляхом децентралізації та деполітизації поліції. Проведена демілітаризація Міністерства внутрішніх справ. Центральний апарат МВС займається аналітичною експертною роботою, законодавчим забезпеченням, розподілом фінансів, питаннями громадянства, міграції, профілактикою злочинності та відповідає за керування й моніторинг криміногенної ситуації в країні. Усі чиновники - цивільні особи. Діяльність поліції від діяльності профільного міністерства повністю відділена.

Ліквідовані внутрішні війська, війська швидкого реагування, прикордонна охорона. Замість них був створений загальний Федеральний корпус поліції. Поліція законодавчо та фінансово несе відповідальність перед адміністрацією МВС, але функціонує самостійно. Поліцейські, які розслідують злочини, підпорядковуються тільки прокуратурі та суду.

Проведені масові люстрації, у ході яких посади втратили 20 % співробітників МВС. Їх змінили молоді фахівці, що пройшли навчання в поліцейських школах за кордоном. Розслідування злочинної діяльності поліцейських покладене на інспекцію внутрішніх справ, яка підлегла безпосередньо цивільному міністрові внутрішніх справ.

Введена постійна ротація кадрів - поліцейські не затримуються на одному місці служби. Зарплати були збільшені. Зараз середня зарплата поліцейського Федерального корпусу в Чехії становить 31800 крон, (після сплати податків - 20-25 тис. крон або 1000 євро). На її розмір впливають термін служби та займана посада. Бонуси - дотації на транспорт і житло, премії за нічні зміни. Середня зарплата в Чехії - 17-20 тис. крон, рівень безробіття досить високий. Як результат цього, за оцінками експертів, чеська децентралізація поліції - одна з найбільш вдалих на пострадянському просторі. Рівень довіри населення до поліції складає 58 % [7].

Досить актуальним у зарубіжному досвіді реформування правоохоронних систем є діяльність спеціалізованих правоохоронних формувань з військовим статусом. Необхідність існування таких формувань підтверджена практичним досвідом діяльності правоохоронних формувань з військовим статусом у розвинутих країнах світу, а саме: Національної жандармерії Франції, Військ Карабінерів Італії, Цивільної гвардії королівства Іспанії, Поліції готовності Німеччині тощо.

Розглядаючи питання щодо "європейських стандартів" у рамках забезпечення громадської безпеки, необхідно зазначити, що єдиних правил побудови та діяльності правоохоронних органів країн Європи не існує. Універсальність принципу застосування сили для забезпечення внутрішньої безпеки не звільняє жодне суспільство від необхідності вироблення власних специфічних підходів до вирішення цієї проблеми. Тому кожна країна самостійно визначає структуру й підпорядкування правоохоронних або військових формувань, виходячи із національних особливостей. Існує декілька моделей сил правопорядку. Серед них найбільш поширеною є так звана змішана модель, коли правоохоронні формування однієї країни мають як цивільний, так і військовий статус, та діють цілком самостійно.

Найбільш вдалим прикладом цієї моделі є Національна Жандармерія Франції, яка є правоохоронним органом країни, що виконує поліцейські та адміністративно-поліцейські функції в інтересах всієї країни та організаційно входить до складу Міністерства внутрішніх справ Франції. У Франції жандармерія, замінена після липневої революції муніципальною гвардією, але відновлена в 1854 Наполеоном III, являє собою особливу частину армії, яка у військовому відношенні підпорядкована військовому міністру, але як державна поліція підвідома міністру внутрішніх справ.

Стосовно України можна відзначити, що найближчим аналогом Національної жандармерії були внутрішні війська МВС, а нині Національна гвардія України, яка, беручи участь у територіальній обороні (у рамках функцій збройних сил), а також надаючи сприяння Прикордонним

військам в охороні Державного кордону України (у рамках функцій спецслужб), не наділена повноваженнями по розслідуванню злочинів, тобто функціями судової (кримінальної) поліції. Крім того, відповідно до статті 1 Закону України Про Національну гвардію України від 13.03.2014 року № 876-18, Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України й призначена для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку й забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами - із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій [8].

Зарубіжний досвід реформування правоохоронних органів є досить актуальним для України, оскільки сьогодні наша країна стоїть на порозі реформи правоохоронної системи. Водночас необхідно зазначити, що в проведенні реформування ОВС України неможливо використовувати досвід однієї країни. Кожна країна має свою специфіку, ментальність народу. В Україні вже розпочато процес реформування.

На нашу думку, необхідно використовувати досвід реформування структурних підрозділів ОВС тих країн, де це дало максимальний результат. Зокрема, досвід реформування патрульної служби найкраще було здійснено в Грузії, а в Україні наразі дуже гостро стоїть питання реформування патрульної служби та ДАІ. Досвід Грузії має стати для України досить корисним.

Водночас актуальним є питання функціонування підрозділів Національної гвардії України. І тут було б доречним використання позитивного досвіду Франції, бо за своїм призначенням функції Національної гвардії

України схожі з функціями жандармерії Франції. Безперечно, позитивним було б вирішення питання щодо постійного підвищення кваліфікації бійців Національної гвардії шляхом залучення інструкторів з аналогічних підрозділів провідних країн світу.

Література

1. Реформирование полиции в странах Центральной и Восточной Европы: процесс и прогресс / П. Абрахам, Д. Бакач, А. Бек и др; под ред. М. Капарини, О. Маренина. - К.: Задруга, 2005. - 296 с. <https://ru.wikipedia.org/wiki/>
2. Грузинская полиция. - [Електронний ресурс]: <http://zyalt.livejournal.com/440672.html>
3. W. Ostant, Polska Policja jako partner w systemie Europejskiego Biura Policji – Europol [В:] Policja w Polsce. Stan obecny i perspektywę, ред. А. Szymaniak, W. Ciepela, Poznań 2007.
4. Проневич О.С. Організаційно-правове забезпечення відбору на службу в поліції Польщі // Світовий досвід підготовки поліцейських та його впровадження в Україні: Матер. міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 17 березня 2006 р.). - Д., 2006. - С. 258-264.
5. Полиция в III Польской Республике (1990-2010). - [Електронний ресурс]: <http://www.info.policja.pl/inf/historia/policja-w-iii-rp/iii/67630,III-19902010.html>
6. Чешская Республика. - [Електронний ресурс]: http://polis.osce.org/countries/details?item_id=14&lang=ru
7. Про Національну гвардію України: Закон України № 876-VII від 13.03.2014. - Відомості Верховної Ради. - 2014. - № 17. - С. 594.

Юнін О.С.,
кандидат юридичних наук, доцент,
докторант докторантури та ад'юнктури ХНУВС
Надійшла до редакції: 17.12.2014

УДК 343.985.7:343.477

ЩОДО ДОЦІЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНОГО СУПРОВОДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ НАРКОТИКІВ

Сумський С. А.

У статті розглядаються питання прийнятних для системи кримінального судочинства меж оперативного супроводження кримінальних проваджень, пов'язаних із незаконним обігом наркотиків; з приводу цього наведені окремі рекомендації з нейтралізації протидії розслідуванню по вказаній категорії справ.

Ключові слова: протидія розслідуванню, незаконний обіг наркотиків, оперативно-розшукова діяльність, досудове розслідування, слідчі дії, оперативно-розшуковий захід, оперативно-розшукова справа, учасники кримінального судочинства.

В статье рассматриваются вопросы приемлемых для системы уголовного судопроизводства границ оперативного сопровождения уголовных производств, связанных с незаконным оборотом наркотиков; по поводу этого приведены отдельные рекомендации по нейтрализации противодействия расследованию по данной категории дел.

Ключевые слова: противодействие расследованию,

незаконный оборот наркотиков, оперативно-розыскная деятельность, досудебное расследование, следственные действия, оперативно-розыскное мероприятие, оперативно-розыскное дело, участники уголовного судопроизводства.

The article covers issues acceptable to the criminal justice system boundaries operative support of the criminal industries associated with drug trafficking; about this provides specific recommendations for neutralization of counteraction to investigation of this category of cases.

Keywords: counteraction to investigation, drug trafficking, detective activity, pre-trial investigation, the investigative actions, operative-investigative activity, operational and investigative work, parties to criminal proceedings.

Незаконний обіг наркотиків в Україні з кожним роком набуває все більш загрозливих масштабів та активно поширюється серед різних прошарків населення. Це

© С.А. Сумський, 2014